מתני' ומזלפין עליו. אם החמין: **ביד.** אבל לא בכלי. וגגמ' פריך הא אמרת רישא מרחיצין דמשמע כדרכו והדר תני אפילו לזלף עליו בכלי אסור: **ספק.** כגון ספק בן ח' חדשים [וספק בן ט'] דהוא כאבן בעלמא ואין מילתו דוחה שבת (וספק בן ט'): **ר' יהודה מתיר באנדרוגינוס.** דאיתרבי מקראי כדמפרש בגמ' לקמן[ב]: **גמ' והא אמרת רישא מרחיצין.** ואפילו כדרכו: **כילד קטני.** מרחיצין דרישא לאו כדרכו הוא דתנא סיפא לפרושי כילד מרחיצין כגון לזלף ביד ואפילו ביום ראשון: **תניא דוחה דרבא כו':** ה"ג **ביום השלישי מזלפין עליו ביד.** אבל לא בכלי: **אתאן לה"ק.** הך סיפא תנא קמא אמרה דאילו ר"א אפילו הרחצה כדרכו שרי: **משום דגדול לא סליק בישרא הייא.** היינו טעמא דמעשה שכם לאו ראיה גמורה היא משום דגדול אין מכה שבשרו מעלה ארוכה מהר אבל קטן נתרפא מידי סכנתו מהר: **אורי ליה כשמעתיה.** התיר לו הרחיצה כדרכו ביום ראשון שחל להיות בשבת: **איתנא.** נעשה חולה והיה דואג שמא על כך נענש: **אמר בהדי תרגימנא דסבי למה לי.** מה היה לי לחלוק כנגד זקנים הללו רב יהודה ורבה בר אבוה שפירשו שאסור להרחיץ: **אי אמרת בשלמא ס"ק מזלפין.** ביום ראשון קאמר ולא אילו איירי בהרחצה כלל אלא בזילוף היינו דאתא ר"א בן עזריה ופליג ואמר מרחיצין: **אלא אי אמרת.** תנא קמא נמי מרחיצין אמר בשני הימים ולא פליג ר"א אלא ביום השלישי דקאמר ס"ק מזלפין אף מרחיצין ביום השלישי מיבעי ליה: **הוו בה.** דייקי בה: **דאי ס"ד הרחצה מילה מי גרע מחמין על גבי מכה.** דשרי והכא אסרי רבנן בשלישי [ג] (לגמרי): **ולא שני כו'.** והכא גבי מילה בהוחמו בשבת עסקינן הלכך בשלישי דליכא סכנתא לא: **אמר אביי אלא בעאי דאישני ליה.** אני הייתי רוצה לתרץ אתקפתא זו כדשני ליה רב יוסף מפני שסכנה היא לו: **וקדם רב יוסף ושנייא ליה.** דודאי מתניתין חמין שהוחמו בשבת נמי שרי בימים הראשונים ולר"א אף בשלישי מפני שמניעת חמין סכנה היא לו: **אין נותנין כו'.** קס"ד גזרה משום שחיקת סממנין כשמואל דטעמיה משום הכי הוא והיינו דקאמר אבל נותן חוץ למכה דלא מוכחא מילתא לגרפואה: **מוך יבש וספוג יבש.** דלאו לגרפואה היא אלא אלא ישרטו בגדיו הקשים מכתו: **אבל לא לפיפין יבישים** [ד] **וגמי יבש.** חתיכות בגדים דקות משום דמסו וגזרו משום שחיקת סממנין: **קשיא לפיפין אלפיפין.** לישא שרי מוך יבש דהיינו כתיתין וסיפא אסר כתיתין: **תדפי.** חדשים שלא היו על גבי מכה מעולם מסו עתיקי לא מסו: ה"ג **שמע מינה הני לפיפין מסו: ערלתו ודאי דוחה השבת.** דבהאי קרא וביום השמיני[ד] דילפינן מיניה[ה] אפילו בשבת כתיב בסיפיה ערלתו דמשמע מיעוטא ערלתו של זה ולא של אחר ולמעוטי ספק אתא:

אנדרוגינוס

מי גרע מחמין על גבי מכה. והיכי אסרי רבנן בשלישי אע"ג דאיכא למימר דרב אמרה למילתיה כר"א בן עזריה דפסקינן לעיל הלכתא כוותיה משמע ליה דלכ"ע קאמר ועוד דאפילו לר"א בן עזריה פריך דמשמע דשרי בשלישי משום סכנה מדמייתי קרא ויהי ביום השלישי ורב איירי[א] במכה שאין בה סכנה: **ואין מונעין חמין ושמן.** פירש ה"ר יוסף פורת בשם רבינו שמואל דבמעורבת יחד איירי[ב] דאי כל חד באפי נפשיה מאי קמ"ל בשמן מתנ' היא בפ' שמנה שרצים (לעיל דף קיא.) אבל סך הוא את השמן והיינו אפילו על גבי מכה מדקתני בני מלכים סכין ע"ג מכותיהן שמן וורד מכלל דבשאר שמן מותר לאחר אפילו ע"ג מכה ושמואל נמי היכי הוה פליג[ג]: ולא

מתני' מרחיצין את הקטן בין לפני המילה ובין לאחר המילה ומזלפין עליו ביד אבל לא בכלי ר"א בן עזריה [ב] אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר [1] ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים ספק ואנדרוגינום אין מחללין עליו את השבת ורבי יהודה מתיר באנדרוגינום: **גמ'** והא אמרת רישא מרחיצין רב יהודה ורבה בר אבוה דאמרי תרוייהו כיצד תני מרחיצין את הקטן בין לפני מילה בין לאחר מילה כיצד מזלפין עליו ביד אבל לא בכלי אמר רבא והא מרחיצין קתני אלא אמר רבא הכי קתני מרחיצין את הקטן בין מלפני מילה בין לאחר המילה ביום הראשון כדרכו וביום השלישי שחל להיות בשבת מזלפין עליו ביד אבל לא בכלי ר"א בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים תניא כוותיה דרבא מרחיצין הקטן בין לפני מילה בין לאחר מילה ביום ראשון כדרכו וביום השלישי שחל להיות בשבת מזלפין עליו ביד ר"א בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים וכשהן מזלפין אין מזלפין לא בכוס ולא בקערה ולא בכלי אלא ביד אתאן לתנא קמא מאי אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר משום דגדול לא סליק בישרא הייא קטן סליק ביה בישרא הייא ההוא דאתא לקמיה דרבא אורי ליה כשמעתיה איחלש רבא אמר אנא בהדי תרגימנא דסבי למה לי אמרו ליה רבנן לרבא והתניא כוותיה דמר אמר להו מתניתין כוותייהו דיקא ממאי מדקאמר רבי אלעזר בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת אי אמרת בשלמא תנא קמא מזלפין קאמר היינו דקאמר ליה ר"א בן עזריה מרחיצין אלא אי אמרת תנא קמא מרחיצין ביום הראשון קאמר ומזלפין ביום השלישי האי רבי אלעזר בן עזריה אומר מרחיצין אף מרחיצין מיבעי ליה כי אתא רב דימי אמר רבי אלעזר הלכה כר"א בן עזריה הוו בה במערבא הרחצת כל גופו או הרחצת מילה אמר להו ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה מסתברא הרחצת כל גופו דאי ס"ד הרחצת מילה מי גרע מחמין על גבי מכה דאמר רב אין מונעין חמין ושמן מעל גבי מכה בשבת מתקיף לה רב יוסף ולא שני לך בין חמין שהוחמו בשבת לחמין שהוחמו מע"ש מתקיף לה רב דימי וממאי דהכא בחמין שהוחמו בשבת פליגי דילמא בחמין שהוחמו בע"ש פליגי אמר אביי אנא בעאי דאישני ליה וקדם ושני ליה רב יוסף מפני שסכנה הוא לו איתמר נמי כי אתא רבין א"ר אבהו א"ר אלעזר ואמרי לה א"ר אבהו א"ר יוחנן [א] הלכה כר"א בן עזריה בין בחמין שהוחמו בשבת בין בחמין שהוחמו מע"ש בין הרחצת כל גופו בין הרחצת מילה מפני שסכנה היא לו: גופא אמר רב אין מונעין חמין ושמן מעל גבי מכה בשבת ושמואל אמר נותן חוץ למכה ושותת ויורד למכה מיתיבי [2] אין נותנין שמן וחמין על גבי מוך ליתן על גבי מכה בשבת התם משום סחיטה תא שמע אין נותנין חמין ושמן על גבי מוך שעל גבי מכה בשבת התם נמי משום סחיטה תניא כוותיה דשמואל [3] אין נותנין חמין ושמן על גבי מכה בשבת אבל נותנין חוץ למכה ושותת ויורד למכה תנו רבנן [ד] נותנין על גבי המכה מוך יבש וספוג יבש אבל לא גמי יבש ולא כתיתין יבשין קשיא כתיתין אכתיתין לא קשיא [ה] הא בחדתי הא בעתיקי אמר אביי שמע מינה הני כתיתין מסו: ספק ואנדרוגינוס כו': תנו רבנן [2] ערלתו ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא

הלכה כשמואל דתניא כוותיה, אין נותנין חמין ושמן ע"ג מכה בשבת אבל נותן חוץ למכה ושותת ויורד למכה. **תנו (רב) [רבנן]** נותנין ע"ג מכה מוך יבש וספוג יבש אבל לא גמי יבש ולא כתיתין יבשין. קשיא כתיתין אכתיתין, רישא קתני נותנין ע"ג המכה מוך יבש והוא כתיתין, והדר תני ולא כתיתין יבשין. ופרקינן לא קשיא הא בחדתי, והוא מוך יבש מותר שאין חשובין כרטייה, אבל כתיתים ישנים אסורין. ועלה אמר אביי ש"מ האי נקרא מסו, פי' נקרא היא כתיתין והן סמרטוטין יבשים שיש עליהם טינוף צואה ריעי, כדגרסינן בע"ז ליתו נקרא מקיקלתא וכו'. **ת"ר** ערלתו ערלתו ודאי דוחה את השבת

עין משפט נר מצוה

כח א מיי' פ"ט מהל' מילה הלכה ח ופ"ב מהל' שבת הלכה יד סמג עשין כח טוש"ע י"ח סי' שלא סעיף ט:

כט ב ג מיי' פכ"ח מהל' שבת הלכה כו טוש"ע י"ח סי' שכח סעיף כב: ל ד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף כג:

תורה אור השלם

1 וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי דִינָה אִישׁ חַרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל הָעִיר בֶּטַח וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר:
בראשית לד כה

2 וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָמוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ: ויקרא יב ג

מוסף רש"י

מרחיצין את הקטן ביום השלישי. שלא ביום השלישי מסוכן הוא (לעיל 19ב).

מוסף תוספות

א. אפי'. תוס' הרא"ש. ב. שכן דרך הרפואה. תוס' הרא"ש. ג. לקמן בשמעתין, הלכך צריך לאוקומה במעורבין. תוס' הרא"ש.

רב נסים גאון

ולא שאני לך בין חמין שהוחמו בשבת לחמין שהוחמו מערב שבת. תמצא נשיאות ונתינות שבדבר זה ומה שנאמר עליו בפ' כירה [דף לח] דתנן מעשה שעשו אנשי טבריא שהביאו סילון של צונן לתוך אמה של חמין. אמרו להם חכמים אם בשבת חכמין שהוחמו בשבת אסורין ברחיצה [וכו'] ומותרין בשתיה. ואוקימנה כר' שמעון דאסורין להשתטף בהן כל גופו. ולענין חמין שהוחמו מערב שבת אמר שמואל לא הותרו לרחוץ בהן אלא פניו וידיו ורגליו, ותניא כוותיה דשמואל חמין שהוחמו מערב שבת למחר רוחץ בהן פניו ידיו ורגליו אבל לא ירחוץ בהן כל גופו, ולר' שמעון מותר להשתטף בהן כל גופו. ובפרק חבית [דף קמז] תמצא שיחזק דבר זה של ר' שמעון שמתיר להשתטף בהן כל גופו, אסור לרחוץ בהן כל גופו.

מסורת הש"ס

א) לעיל פו. ע"ש, **ב)** [לף קלז.], **ג)** רש"ל מ"ז וא"ל לממוק וקאי למאי דהסכים רבא לפי' דסבר דליקא טוותייהו ולא התיר מ"ק אפי' אלף ביום ג', **ד)** [ויקרא יב], **ה)** [לעיל קלב:],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל לא כתיתין יבישים תתיכות כל"ל ותיכות וגמי יבש ממחק:

רבינו חננאל

מתניתין מרחיצין את הקטן בין לפני המילה ובין לאחר המילה ומזלפין עליו, **אבל לא בכלי.** ואקשי היאך קתני מזלפין מכלל שרחיצה אסורה, והא רישא דמתניתין קתני מרחיצין. ופרקינן רב יהודה ורבה בר אבוה אמרו כך סידור המשנה, מרחיצין את הקטן בין לפני המילה ובין לאחר המילה, והרחצה זו כיצד היא ע"י זילוף היא ביד אבל לא בכלי. **ואקשי** עליהו רבה והא מרחיצין קתני וזילוף אינה רחיצה. ופריק רבא משנתנו הא דקתני מרחיצין ביום ראשון של מילה אם היא שבת רחיצה כדרכו בין לפני המילה ובין לאחר המילה, וביום השלישי שחל להיות בשבת מזלפין ביד אבל לא בכלי, ותניא כוותיה דרבא. ואע"ג דתניא כוותיה לפום דקדוקא דמתניתין לא מיתקומה כתירוציה, דהא רבה בנפשיה אורי כשמעתיה ואיחלש, ועיין במתניתין שפיר וחזא דלכאורה כתירוציה רהטא, וכי עיין בה יאות איתברר ליה כתירוציה דרב יהודה ורבה בר אבוה. דאי כתירוציה דידיה, דאוקמא למתניתין שאמרו חכמים מרחיצין ביום ראשון בשבת כדרכו ומזלפין ביום שלישי שחל להיות בשבת, ר' אלעזר בן עזריה אומר אף מרחיצין ביום שלישי שחל להיות בשבת, היה צריך לומר, מפני שאמרו חכמים יום ג' שחל להיות בשבת מזלפין, בא הוא ואמר מזלפין ואף מרחיצין. אלא מכיון שלא אמר כך, שמעינן מינה שלא הזכירו חכמים ביום ג' שחל להיות בשבת לא רחיצה ולא זילוף, וממילא שמעינן דלית להו לרבנן ביום השלישי לא רחיצה ולא זילוף. ר' אלעזר בן עזריה אומר מרחיצין את המילה ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים וכ"ש ביום ראשון. וקיי"ל כר' אלעזר בן עזריה דאמרינן א"ר אבהו א"ר יוחנן הלכה כר' אלעזר בן עזריה בין בחמין שהוחמו בשבת ובין חמין שהוחמו מע"ש, בין הרחצת כל גופו בין הרחצת מילה מפני שסכנה היא לו. **גופא אמר רב אין מונעין חמין ושמן מע"ג מכה בשבת, ושמואל אמר נותנין חוץ למכה ושותת ויורד למכה.** ואע"ג דקיי"ל רב ושמואל הלכה כרב באיסורי, הכא

אנדרוגינוס. ספק הוא. וגולד בין השמשות נמי ספק זמנו הוא ספק אינו זמנו. וכן גולד מהול ספק שמא ערלה כבושה היא העור דבוק בבשר. ולקמיה פריך ספק קמא לאתויי מאי הואיל ותני כל הני ספיקי: **רבי יהודה אומר כו'.** לקמיה יליף מילתיה: **שב"ש אומרים צריך להטיף כו'.** ואפילו הכי מודו דשבת לא דחי: **שצריך להטיף.** חיישינן שמא ערלה כבושה היא: **על גר.** דליכא שום ספק ערלה כגון ערבי מהול: **בן ח' אין מחללין עליו.** שהרי כמת הוא ואין מילתו מצוה. ואי קשיא א"כ לא חילול הוא שהרי הוא כמחתך בבשר מת לקמן[מ] נמי מוקי האי חילול במכשירי מילה ואליבא דר' אליעזר: **מפני הסכנה.** מפני שחלב הרבה (ג) בדדיה ומביאה לידי חולי: **כת"ק.** אליבא דב"ה דאמר א"ל להטיף ממנו דם ברית: **אהדריה אהניסר מהולאי.** שיטיפו ממנו דם ברית ולא רצו משום דשבת הוא ואפילו לב"ש ספק הוא ואין מחללין: **עד דשוויה כרום שפכה.** והוא עצמו מלו ועשאו כרום שפכה שחתך מן הגיד: **אדרב.** דאמר א"ל להטיף: **בשבת מי אמר.** הא ספיקא הוא: **והוא סבר.** רב אדא סבר דולאי ערלה כבושה היא ומחללין: **חיישינן.** הא דאמר ר"ש בן אלעזר לדברי הכל צריך להטיף אספיקא קאמר ובחול שמא ערלה כבושה היא ולעניין שבת נמי ודאי לא מחללין: **ודאי ערלה כבושה היא.** **ואלו מחללין.** הקפר סבר דברי הכל מחללין ואנא דאמרי כוותיה: ה"ג **וממאי דילמא מכלל דת"ק סבר דברי הכל אין מחללין א"כ רבי אליעזר טעמא דב"ש אאא לאשמעינן כו'.** א"כ דתנא לעיל מיניה אמר דברי הכל אין מחללין ר' אליעזר הקפר דאתא לאיפלוגי ולמימר דלאו דברי הכל הוא דהא לב"ש מחללין מאי רבותא אשמעינן דב"ש פליגי בה הא ב"ש במקום ב"ה אינה משנה[ט]). ומשנינן דילמא הכי קאמר ר' אליעזר לת"ק דאמר בשבת לדברי הכל אין מחללין ופלוגתייהו בחול דלב"ה א"ל להטיף ממנו דם ברית הא ליתא דלא נחלקו בדבר זה אלא ודאי צריך ובשבת הוא דפליגי וטעמא דב"ה אתא לאשמעינן דבחול צריך ולאפוקי מת"ק דאמר לב"ה לא צריך: **כל שאין אמו טמאה לידה.** כגון יולא דופן ונכרית שילדה ולמחר נתגיירה אין בנה ממתין עד שמנה אלא נימול מיד: **דורוס הראשונים.** מאברהם עד מתן תורה שנתנה מילה ולא נהגו טומאה: ונתחדשה

ולא ספק דוחה את השבת ודאי דוחה את השבת [א]ולא אנדרוגינוס דוחה את השבת רבי יהודה אומר אנדרוגינוס דוחה את השבת וענוש כרת ערלתו ודאי דוחה את השבת [ב]ולא גולד בין השמשות דוחה את השבת ערלתו ודאי דוחה את השבת [ג]ולא גולד כשהוא מהול דוחה את השבת שב"ש אומרים צריך להטיף ממנו דם ברית וב"ה אומרים אינו צריך [ד]א"ר שמעון בן אלעזר לא נחלקו ב"ש וב"ה [ה]על גולד כשהוא מהול שצריך להטיף ממנו דם ברית מפני שערלה כבושה היא על מה נחלקו על גר שנתגייר כשהוא מהול שבית שמאי אומרים [ו]צריך להטיף ממנו דם ברית ובה"א א"צ להטיף ממנו דם ברית: אמר מר ולא ספק דוחה את השבת לאתויי מאי לאתויי הא דתנו רבנן [ז]בן שבעה מחללין עליו את השבת ובן ח' אין מחללין עליו את השבת ספק בן ז' ספק בן ח' אין מחללין עליו את השבת [ח]בן שמונה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו אבל אמו שוחה ומניקתו מפני הסכנה איתמר רב אמר הלכה כת"ק ושמואל אמר הלכה כר"ש בן אלעזר רב אדא בר אהבה אתיליד ליה ההוא ינוקא כשהוא מהול אהדריה אתליסר מהולאי עד דשוייה כרות שפכה אמר תיתי לי דעבדי אדרב אמר ליה רב נחמן ואדשמואל לא עבר אימר דאמר שמואל בחול בשבת מי אמר [ט] הוא סבר ודאי ערלה כבושה היא דאיתמר רבה אמר חיישינן שמא ערלה כבושה היא רב יוסף אמר ודאי ערלה כבושה היא אמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא רבי אליעזר הקפר אומר לא נחלקו ב"ש וב"ה על נולד כשהוא מהול שצריך להטיף ממנו דם ברית אלא שהשבת ב"ש אומרים מחללין עליו את השבת וב"ה אומרים אין מחללין עליו את השבת לאו מכלל דת"ק סבר מחללין עליו את השבת ודילמא ת"ק דברי הכל אין מחללין קאמר אם כן רבי אליעזר הקפר טעמא דב"ש אתא לאשמעינן דילמא ה"ק [י]לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה: [יא]אמר ר' אסי כל שאמו טמאה לידה נימול לשמונה וכל שאין אמו טמאה לידה אין נימול לשמנה שנאמר [יב]אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה וגו' וביום השמיני ימול בשר ערלתו א"ל אביי דורות הראשונים יוכיחו שאין אמו טמאה לידה ונימול לשמנה א"ל [יג]נתנה תורה ונתחדשה

ולא ספק דוחה את השבת. נראה לר"י דאסמכתא בעלמא הוא ולא אינטריך קרא להכי דהיכי תיסוק אדעתיה לחלל את השבת ולא יהא אלא אם הוא בר חיוב מילה או לא כדמפרש לקמן דספק גולד לז' או לח' ומשום גולד בין השמשות לא אינטריך נמי קרא דמוטב דתיבטל מצות מילה בשמיני מספיקא בשב ואל תעשה ואל יחלל שבת בידים מספק אלא נראה לר"י דעיקר האי קרא אתא לאנדרוגינוס שאינו דוחה שבת וגולד כשהוא מהול ומיהו לא מחד ערלתו נפקי דאין סברא לומר שקולים ויבואו שניהם אלא תרי קראי כתיבי חד במילה בזמנה ודיוס השמיני ימול בשר ערלתו וחד במילה שלא בזמנה [יד]דגדול וערל זכר אשר לא ימול בשר ערלתו (בראשית יז)[א] א"ל קרא אתא לאנדרוגינוס[ב] וגולד כשהוא מהול מסברא ידעינן דאין צריך להטיף דם ברית[ג] ר"י. אי נמי עיקר קרא לגולד כשהוא מהול ולאנדרוגינוס לא צריך קרא דהא נפקא ליה לר' יהודה לקמן לאנדרוגינוס טעון מילה מדכתיב כל זכר ורבנן הוו דרשי לדרשה אחריתי: **לא** נחלקו על נולד כשהוא מהול שצריך להטיף ממנו דם ברית בו' על מה נחלקו על גר שנתגייר. השתא משמע דיותר יש להצריך הטפה לגולד כשהוא מהול מלנתגייר כשהוא מהול דהא לגולד כ"ע מודו וגבר איכא פלוגתא וא"כ לקמן דפסיק רב הלכה כת"ק ומשמע דכותיה קי"ל מדקאמר רב אדא בר אהבה תיתי לי דעבדי אדרב וכיון דקי"ל כת"ק בגולד כשהוא מהול שאין צריך להטיף ממנו דם ברית כ"ש גר שנתגייר כשהוא מהול[ד] וה"ג לא פסקו כן אלא פסקו דקטן א"ל וגר צריך ובקטן ודאי כדין פסקו כשמועתנו ובגר נמי נראה לר"י שסמכו אההיא דיבמות דפרק החולץ (דף מו:) דתניא הרי שבא ואמר מלתי ולא טבלתי מטבילין אותו ומה בכך דברי רבי יהודה ור' יוסי אומר אין מטבילין ואת"ל דא"ל להטיף ממנו דם ברית בנתגייר כשהוא מהול לרבי יוסי אמאי אין מטבילין הרי הוא מהול לפנינו מאי נפקא מינה אם לא מלו אותו ב"ד לא יהא אלא ערבי מהול וגבעוני מהול אלא ודאי צריך להטיף ממנו דם ברית ולכך אין מטבילין דאינו גר עד שימול ויטבול ונראה לרשב"א לתת טעם בדבר שהרי הסברא הפוכה מסברא דשמעתין והיינו טעמא דבין קטן שגולד כשהוא מהול ובין גר שנתגייר כשהוא מהול דין הוא דשניהם היו טעונים הטפת דם ברית אי לאו דדרשינן הכא דקטן אין צריך להטיף ממנו משום דכתיב ערלתו ודוקא בקטן דגלי גלי בגר דלא גלי לא גלי ור"מ פסק איפכא מה"ג[ה]: **בן שמנה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו.** נראה לר"י דעכשיו מותר לטלטל כל תינוקות שאין אנו בקיאין וכולם כמו ספק בן ח' ספק בן ט' ופעמים שהאשה מתעברת סמוך לטבילתה ופעמים שאינה מתעברת ומותר למולו בשבת ממ"נ כדאמרינן לקמן (דף קלו.)[ו] אפילו הוא בן שמנה ודאי כגון אלא בא על אשתו אלא פעם אחת ופירש וילדה לסוף ח' אפילו הכי נראה לר"י דמותר לטלטלו ולמולו בשבת אם אין ריעותא בשערו ובציפרניו כדאמר בפרק הערל (יבמות דף פ:) דאמרינן האי בר שבעה הוא ואישתהוי אישתהי: **מפני הסכנה.** סכנת חלב כשיש הרבה בדדין ולא חיישינן שמא מטלטל אותו ולא[ז] אם יהא אלא לערבא בעלמא מותר[ח] אפילו[ד] היא נחלוד עצמה ולהוליא חלב שבדדין אע"פ שהיא מלאכה שאינה צריכה לגופה דחמיר איסורא טפי מאיסור טלטול נראה דשרי מידי דהוה אמפיס מורסא דשרינן[ז] משום צערא: **מכלל דת"ק סבר ד"ה מחללין.** ר' אליעזר הקפר ור"ש בן אלעזר לא נחלקו בדברי ת"ק אלא הכי אית לן למימר לא נחלקו כו'[ח] והשתא דייק שפיר מכלל דת"ק סבר וכו'.[ט] פירוש רשב"א: כתנאי

אנדרוגינוס. ספק הוא. וגולד בין השמשות נמי ספק זמנו הוא ספק אינו זמנו. וכן גולד מהול ספק שמא ערלה כבושה היא העור דבוק בבשר. ולקמיה פריך ספק קמא לאתויי מאי הואיל ותני כל הני ספיקי: **רבי יהודה אומר כו'.** לקמיה יליף מילתיה: **שב"ש אומרים צריך להטיף כו'.** ואפילו הכי מודו דשבת לא דחי: **שצריך להטיף.** חיישינן שמא ערלה כבושה היא: **על גר.** דליכא שום ספק ערלה כגון ערבי מהול: **בן ח' אין מחללין עליו.** שהרי כמת הוא ואין מילתו מצוה. ואי קשיא א"כ לא חילול הוא שהרי הוא כמחתך בבשר מת לקמן[מ] נמי מוקי האי חילול במכשירי מילה ואליבא דר' אליעזר: **מפני הסכנה.** מפני שחלב הרבה (ג) בדדיה ומביאה לידי חולי: **כת"ק.** אליבא דב"ה דאמר א"ל להטיף ממנו דם ברית: **אהדריה אהניסר מהולאי.** שיטיפו ממנו דם ברית ולא רצו משום דשבת הוא ואפילו לב"ש ספק הוא ואין מחללין: **עד דשוויה כרום שפכה.** והוא עצמו מלו ועשאו כרום שפכה שחתך מן הגיד: **אדרב.** דאמר א"ל להטיף: **בשבת מי אמר.** הא ספיקא הוא: **והוא סבר.** רב אדא סבר דולאי ערלה כבושה היא ומחללין: **חיישינן.** הא דאמר ר"ש בן אלעזר לדברי הכל צריך להטיף אספיקא קאמר ובחול שמא ערלה כבושה היא ולעניין שבת נמי ודאי לא מחללין: **ודאי ערלה כבושה היא.** **ואלו מחללין.** הקפר סבר דברי הכל מחללין ואנא דאמרי כוותיה: ה"ג **וממאי דילמא מכלל דת"ק סבר דברי הכל אין מחללין א"כ רבי אליעזר טעמא דב"ש אאא לאשמעינן כו'.** א"כ דתנא לעיל מיניה אמר דברי הכל אין מחללין ר' אליעזר הקפר דאתא לאיפלוגי ולמימר דלאו דברי הכל הוא דהא לב"ש מחללין מאי רבותא אשמעינן דב"ש פליגי בה הא ב"ש במקום ב"ה אינה משנה[ט]). ומשנינן דילמא הכי קאמר ר' אליעזר לת"ק דאמר בשבת לדברי הכל אין מחללין ופלוגתייהו בחול דלב"ה א"ל להטיף ממנו דם ברית הא ליתא דלא נחלקו בדבר זה אלא ודאי צריך ובשבת הוא דפליגי וטעמא דב"ה אתא לאשמעינן דבחול צריך ולאפוקי מת"ק דאמר לב"ה לא צריך: **כל שאין אמו טמאה לידה.** כגון יולא דופן ונכרית שילדה ולמחר נתגיירה אין בנה ממתין עד שמנה אלא נימול מיד: **דורוס הראשונים.** מאברהם עד מתן תורה שנתנה מילה ולא נהגו טומאה: ונתחדשה

ולא ספק דוחה את השבת. נראה לר"י דאסמכתא בעלמא הוא ולא אינטריך קרא להכי דהיכי תיסוק אדעתיה לחלל את השבת ולא יהא אלא אם הוא בר חיוב מילה או לא כדמפרש לקמן דספק גולד לז' או לח' ומשום גולד בין השמשות לא אינטריך נמי קרא דמוטב דתיבטל מצות מילה בשמיני מספיקא בשב ואל תעשה ואל יחלל שבת בידים מספק אלא נראה לר"י דעיקר האי קרא אתא לאנדרוגינוס שאינו דוחה שבת וגולד כשהוא מהול ומיהו לא מחד ערלתו נפקי דאין סברא לומר שקולים ויבואו שניהם אלא תרי קראי כתיבי חד במילה בזמנה ודיוס השמיני ימול בשר ערלתו וחד במילה שלא בזמנה [יד]דגדול וערל זכר אשר לא ימול בשר ערלתו (בראשית יז)[א] א"ל קרא אתא לאנדרוגינוס[ב] וגולד כשהוא מהול מסברא ידעינן דאין צריך להטיף דם ברית[ג] ר"י. אי נמי עיקר קרא לגולד כשהוא מהול ולאנדרוגינוס לא צריך קרא דהא נפקא ליה לר' יהודה לקמן לאנדרוגינוס טעון מילה מדכתיב כל זכר ורבנן הוו דרשי לדרשה אחריתי: **לא** נחלקו על נולד כשהוא מהול שצריך להטיף ממנו דם ברית בו' על מה נחלקו על גר שנתגייר. השתא משמע דיותר יש להצריך הטפה לגולד כשהוא מהול מלנתגייר כשהוא מהול דהא לגולד כ"ע מודו וגבר איכא פלוגתא וא"כ לקמן דפסיק רב הלכה כת"ק ומשמע דכותיה קי"ל מדקאמר רב אדא בר אהבה תיתי לי דעבדי אדרב וכיון דקי"ל כת"ק בגולד כשהוא מהול שאין צריך להטיף ממנו דם ברית כ"ש גר שנתגייר כשהוא מהול[ד] וה"ג לא פסקו כן אלא פסקו דקטן א"ל וגר צריך ובקטן ודאי כדין פסקו כשמועתנו ובגר נמי נראה לר"י שסמכו אההיא דיבמות דפרק החולץ (דף מו:) דתניא הרי שבא ואמר מלתי ולא טבלתי מטבילין אותו ומה בכך דברי רבי יהודה ור' יוסי אומר אין מטבילין ואת"ל דא"ל להטיף ממנו דם ברית בנתגייר כשהוא מהול לרבי יוסי אמאי אין מטבילין הרי הוא מהול לפנינו מאי נפקא מינה אם לא מלו אותו ב"ד לא יהא אלא ערבי מהול וגבעוני מהול אלא ודאי צריך להטיף ממנו דם ברית ולכך אין מטבילין דאינו גר עד שימול ויטבול ונראה לרשב"א לתת טעם בדבר שהרי הסברא הפוכה מסברא דשמעתין והיינו טעמא דבין קטן שגולד כשהוא מהול ובין גר שנתגייר כשהוא מהול דין הוא דשניהם היו טעונים הטפת דם ברית אי לאו דדרשינן הכא דקטן אין צריך להטיף ממנו משום דכתיב ערלתו ודוקא בקטן דגלי גלי בגר דלא גלי לא גלי ור"מ פסק איפכא מה"ג[ה]: **בן שמנה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו.** נראה לר"י דעכשיו מותר לטלטל כל תינוקות שאין אנו בקיאין וכולם כמו ספק בן ח' ספק בן ט' ופעמים שהאשה מתעברת סמוך לטבילתה ופעמים שאינה מתעברת ומותר למולו בשבת ממ"נ כדאמרינן לקמן (דף קלו.)[ו] אפילו הוא בן שמנה ודאי כגון אלא בא על אשתו אלא פעם אחת ופירש וילדה לסוף ח' אפילו הכי נראה לר"י דמותר לטלטלו ולמולו בשבת אם אין ריעותא בשערו ובציפרניו כדאמר בפרק הערל (יבמות דף פ:) דאמרינן האי בר שבעה הוא ואישתהוי אישתהי: **מפני הסכנה.** סכנת חלב כשיש הרבה בדדין ולא חיישינן שמא מטלטל אותו ולא[ז] אם יהא אלא לערבא בעלמא מותר[ח] אפילו[ד] היא נחלוד עצמה ולהוליא חלב שבדדין אע"פ שהיא מלאכה שאינה צריכה לגופה דחמיר איסורא טפי מאיסור טלטול נראה דשרי מידי דהוה אמפיס מורסא דשרינן[ז] משום צערא: **מכלל דת"ק סבר ד"ה מחללין.** ר' אליעזר הקפר ור"ש בן אלעזר לא נחלקו בדברי ת"ק אלא הכי אית לן למימר לא נחלקו כו'[ח] והשתא דייק שפיר מכלל דת"ק סבר וכו'.[ט] פירוש רשב"א: כתנאי

לא א ב ג מיי' פ"ח מהל' מילה הלכה יא סמג עשין כח טור"ע א"ח סי' שלח סעי' ה וטור"ע י"ד סי' רסו סעיף ח וסעיף י:
לב ד מיי' שם הלכה ז סמג שם טור"ע י"ד סי' רסג סעי' ד:
לג ה מיי' וסמג שם ומיי' פי"ד מהל' איסורי ביאה הלכה ה טור"ע י"ד סי' רסח סעי' ח:
לד ו מיי' פ"ח מהל' מילה הלכה יד ופכ"ה מהל' שבת הלכה ו טור"ע א"ח סי' שלו סעי' ז ח וי"ד סי' רס"ו סעי' יא בהג"ה:

תורה אור השלם

1 דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים כִּימֵי נִדַּת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא: ויקרא יב ב

מוסף רש"י

ובן שמונה. שגולד לשמונה מדשיס (יבמות פ).

מוסף תוספות

א. ואם אינו ענין למילה שלא בזמנה דערל גמור אינו דוחה שבת, תנהו ענין למילה בזמנה. תוס' הלא"ש. ב. ואליבא דר' יוסי דאמר (יבמות פב.) אנדרוגינוס לא הוי ספק אלא בריה בפנ"ע, וס"ד דלידחי שבת, קמ"ל. ריטב"א. ג. כיון שאין לו ערלה. תוס' הלא"ש. ד. דא"צ להטי[ף] ממנו דם ברית. תוס' הלא"ש. ה. והעולם נהגו להטיף משניהם דם ברית. הא"ש סימן ה. ו. אם חי הוא שפיר קא מחיל ואם מת הוא מחתך בשר בעלמא. ריטב"א. ז. מלאכה שאינה צל"ג. תוס' הלא"ש. ח. כדאמינא אנא. תוס' הלא"ש. ט. היינו ר"ש בן אלעזר. תוס' הלא"ש. דהוא ת"ק דידי', סבר דלא נחלקו בדבר זה, דאפי' לב"ה מחללין עליו את השבת, דלכולהו ודאי ערלה כבושה היא, ואנא דאמרי כוותי'. שיטה להר"ן ועי' מהרש"א.

רב נסים גאון

בן ח' הרי הוא כאבן. לפי מה שנולד לח' חדשים אי אפשר לו לחיות כל עיקר. ותמצא פירושו בבראשית דר' אושעיא (פרשה יד) וייצר בב' יצירות, יצירה לאדם ויצירה לחוה, יצירה לט' ויצירה לז'. רב הונא אמר נוצר לט' ונוצר לז' חי לח' אינו חי.

רבינו חננאל (המשך)

נתברר, אבל עמדו דבריו כב"ה אליבא דר' אלעזר הקפר, ונמצאו דבריו ודברי רב שאמר הלכה כת"ק דבר אחד. וקיי"ל הילכתא כרב באיסורי, ועוד רבה ורב יוסף הלכתא כרבה בר משדה קניין ומחצה, הילכך כוותייהו עבדינן. וקיי"ל דגולד כשהוא מהול צריך להטיף ממנו דם ברית בחול שמא ערלה כבושה היא, ואם חל ח' שלו בשבת אין מחללין עליו את השבת, וכן הלכה. ומעשה דרב אדא בר אהבה ברור הוא

רבינו חננאל

ולא ספק דוחה את השבת, ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא אנדרוגינוס דוחה את השבת וכו'. אמר מר ולא ספק דוחה את השבת, לאתויי הא דתנו רבנן בן ז' מחללין עליו את השבת בן ח' אין מחללין עליו את השבת, ספק בן ח' אין מחללין עליו את השבת. בן ח' הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו בשבת אבל אמו שוחה עליו ומניקתו מפני הסכנה. (צריך לכתוב תשלום הברייתא כמות שהיא בתוספתא). איתמר רב אמר הלכתא כת"ק דברייתא דאמר [א]הא דתני ולא גולד כשהוא מהולל דוחה את השבת, שבית שמאי אומרים צריך להטיף ממנו דם ברית, ובה"א אין צריך להטיף ממנו דם ברית. ושמואל אמר הלכה כר' שמעון בן אלעזר שאמר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הגולד מהולל שצריך להטיף ממנו דם ברית. וכיון שר' שמעון בן אלעזר סתמא אמר, יש לומר [ש]לא אמר אלא בחולל אבל בשבת לא אמר דומיא דסיפא, דקתני סיפא על מה נחלקו על גר שנתגייר כשהוא מהולל, שב"ש אומרים צריך להטיף ממנו דם ברית ובה"א אין צריך. וברור הוא שאין מילה לגר בשבת, ועל זה אמר שמואל הלכה כר' שמעון בן אלעזר והוא בחול ולא בשבת. ונחלקו עוד בגולד כשהוא מהולל רבה ורב יוסף, רבה אמר חיישינן שמא ערלה כבושה היא, ורב יוסף אמר ודאי ערלה כבושה היא. וראינו דברי רב ורבה שהן שוין בשבת, דרב אמר הלכה כת"ק, ודקדקנו דברי ת"ק שאמר ולא גולד כשהוא מהולל דוחה את השבת, ועל זה חלוקת ב"ש וב"ה, ועליו אמרו ב"ה אין צריך להטיף ממנו דם ברית בשבת. ויש לומר אפילו בחולל דהא סתם קאמר אין צריך להטיף ממנו דם ברית. ומסתברא כרבה דאמר שמא ערלה כבושה היא, ומשמע אין מחללין את השבת. **ובירור דבר זה דברי רבה שאמר מנא אמינא לה, דתניא ר' אלעזר הקפר בר'** אומר לא נחלקו ב"ש וב"ה על הגולד כשהוא מהול שצריך להטיף ממנו דם ברית ועל

מה נחלקו לחלל עליו את השבת שבית שמאי אומרים מחללין ובה"א אין מחללין. ודייק רבה מדברי ר' אלעזר הקפר, מכלל דת"ק סבר דברי הכל אין מחללין, ואמר רבה אנא דאמרי כת"ק לדברי הכל. **ואקשינן** על הדין דוקיא דרבה, א"כ ר' אלעזר הקפר טעמא דב"ש אתא לאשמעינן, כלומר אם ת"ק אמר דברי הכל [אין] מחללין, ור' אלעזר הקפר אמר כי ב"ה סבירא להו אין מחללין למה חלק על ת"ק, ת"ק אמר דברי הכל אין מחללין והוא עוד אמר כי בה"א אין מחללין והלכה כמותם, לא בא אלא לפרש טעמא דב"ש מה הוצרך לזה והא בהדיא קיי"ל ב"ש במקום ב"ה אינה משנה. **פריק** רבה דילמא ת"ק אמר לא נחלקו אלא בלהטיף ממנו דם ברית, ור' אלעזר הקפר אמר לא נחלקו בזה אלא לחלל עליו את השבת נחלקו. וביקש רבה להעמיד דבריו כד"ה אליבא דתנא [קמא] ולא

והזכירוהו בתלמוד א"י כלשון הזה, רב אדא בר אהבה איתיליד ליה חד בר, (בן) [כי] ממסמס ביה מיתת, רבי איבון אמר פצוע דכא נעשה ונתענה עליו ומת, רבנן דקיסרין אמרי כרות שפכה נעשה נתענה עליו ומת. גר שנתגייר כשהוא מהולל אין לו תקנה אבל בניו נימולין לח' ונכנסין בקהל דהא איגייר בטבילה, וכגר חשיב להתיר זרעו אבל הוא בעצמו לא. **אמר רבה אמר רב אסי** כל שאמו טמאה לידה נימול לשמונה וכו'. מסתברא שלא בא רבה אלא למעט בן הנכרית שאין אמו טמאה לידה, אם יקנהו אין נימול לח', שבן בת ישראל ובן הגיורת ובן השפחה, אמה טמאה לידה, שכך שנינו בענין אשה כי תזריע בני ישראל בעניין הזה ואין הגוים בעניין הזה. או בני ישראל אין לי אלא בני ישראל מניין לרבות את הגיורת ואת השפחה בין משוחררת ובין שאינה משוחררת, ת"ל אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה גו' הא אפילו שפחה טמאה.

כתנאי יש יליד בית כו'. תימה היכי משמע ליה מתוך הך ברייתא דרבי חמא תלי טעמא בטומאת לידה לעולם אימא לך דסבר יוצא דופן נימול לח' והאי דמצריך טבילה בשפחה משום דבעינן אחר אינה משובה גיורת עד שתטבול כדנפקא לן ביבמות בפרק החולץ (דף מו.)[א]: **כגון** שלקח זה שפחה וזה עוברה.

פירש בקונטרס דהוי מצי למימר כגון שלקח שפחה מעוברת וילדה קודם טבילה אלא רבותא נקט דאפילו בטבלה ואח"כ ילדה משכחת לה מקנת כסף נימול לא[ב] וקשה לר"י דא"כ ת"ק דלעיל ה"ל למינקט נמי הך רבותא ואמאי קאמר (ג) מקנת כסף נימול כו'[ג] אפילו לקח מעוברת נמי אלא שלקח זה שפחה וזה עוברה אלא ודאי לקח זה שפחה וזה עוברה הוי שפיר דומיא דלכס[ד] וכגירסת שאלתות דרב אחאי גרסה לר"י דגרס[ה] כגון שלקח שפחה וולדה עמה מיהו תימה לר"י דהוה מצי למינקט רבותא[ו] אפילו בלא ולדה עמה כגון שלקח שפחה מעוברת וילדה קודם טבילה וי"ל דניחא ליה למינקט כדקתני בברייתא במילתיה דת"ק ועוד אומר ר"י דמשום דהוך קראי נימול לאחד ונימול לשמונה דיליד בית ומקנת כסף כתיבי בפרשת לך לך הלכך ניחא לאסכוחינהו בכה"ג דשייך קודס מתן תורה אלא הוה טבילה ואע"ג דיליד בית נימול לח' לר' חמא לא משכחת לה אלא אחר מתן תורה בילדה ואח"כ טבלה מיהו כל מה שיכול לקיים לפני מתן תורה מקיים: **כגון** שלקחה ע"מ שלא להטבילה. וכדמפר' ביבמות בפרק החולץ (דף מח.) דלקח על מנת שלא לגיירו יכול להשהותו הרבה:

כל ששהה שלשים יום באדם וח' ימים בבהמה. אינו שוין דיוס שמנה כלאחר שמנה כדמוכח לקמן דעבד להו עיגלא תילתא ביומא דשבעה וקאמר אי איתרחיתו עד לאורתא הוה אכלינן מייה ויוס שלשים כלפני שלשים כדתנן בבכורות בפ' יש בכור לנחלה (דף מט.) ואפילו רבי עקיבא דפליג לא קאמר אלא דמספקא אם הוה כלפני שלשים או כלאחר שלשים ועניין אבילות אפילו ר"ע מודה דהוה כלפני שלשים משום דהלכה כדברי המיקל באבל:

מימהל

ונתחדשה הלכה איני והא איתמר יוצא דופן [ו]ומי שיש לו שתי ערלות רב הונא ורב חייא בר רב חד אמר מחללין עליו את השבת וחד אמר [ז]אין מחללין עד כאן לא פליגי אלא להלל עליו את השבת [ח]אבל לשמנה ודאי מהלינן ליה [ט]הא בהא תליא כתנאי יש יליד בית שנימול לאחד ויש יליד בית שנימול לשמנה יש מקנת כסף שנימול לאחד ויש מקנת כסף שנימול לשמנה יש מקנת כסף שנימול לא' ויש מקנת כסף שנימול לשמונה כיצד [י]לקח שפחה מעוברת ואח"כ ילדה זהו מקנת כסף הנימול לשמונה לקח שפחה וולדה עמה זו היא מקנת כסף שנימול לאחד ויש יליד בית שנימול לשמנה [כ]כיצד לקח שפחה ונתעברה אצלו וילדה זהו יליד בית הנימול לשמנה רב חמא אומר ילדה ואח"כ הטבילה זהו יליד בית שנימול לאחד הטבילה ואחר כך ילדה זהו יליד בית הנימול לשמנה ותנא קמא לא שני ליה בין הטבילה ואח"כ ילדה בין ילדה ואח"כ הטבילה דאע"ג דאין אמו טמאה לידה נימול לשמנה (אמר רבא)[ל] בשלמא לר' חמא משכחת לה יליד בית נימול לא' יליד בית נימול לח' מקנת כסף נימול לא' ומקנת כסף נימול לח' ילדה ואח"כ הטבילה זהו יליד בית שנימול לאחד הטבילה ואח"כ ילדה זהו יליד בית שנימול לח' מקנת כסף נימול לשמנה כגון שלקח שפחה מעוברת והטבילה ואח"כ ילדה מקנת כסף נימול לאחד כגון [מ]שלקח זה שפחה וזה עוברה אלא לת"ק בשלמא כולהו משכחת להו אלא יליד בית נימול לאחד היכי משכחת לה א"ר ירמיה בלוקח שפחה לעוברה הניחא [נ]למ"ד קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי אלא למ"ד קנין פירות בקנין הגוף דמי מאי איכא למימר אמר רב משרשיא בלוקח שפחה ע"מ שלא להטבילה [ס]תניא ר"ש בן גמליאל אומר [1]כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל שנאמר [2]ופדויו מבן חדש תפדה [פ]שמנת ימים בבהמה אינו נפל שנאמר [3]ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן וגו' הא לא שהה ספיקא הוי מימהל

ונתחדשה הלכה. דמי שאמו טמאה לידה נימול בח' ולא אחר: **יוצא דופן.** שנקרעת אמו: **שתי ערלות.** שני עורות זה על זה[ו]. ואמרי לה שני גידין: **אבל לשמנה ודאי מהלינן.** ואע"ג דיוצא דופן אין אמו טמאה לידה: **הא בהא תליא.** וחילול שבת תלי במילה לח' דמי שנימול לח' דוחה שבת ומי שאינו נימול לח' אינו דוחה השבת דכי כתיב[ז] וביום השמיני דילפינן מיניה[ח] ואפילו בשבת בנימול לח' כתיב: **כתנאי.** הא דרב אסי: ה"ג הא מילתא בשאלתות דרב אחאי[ט] **כילד לקח שפחה** (א) **ואחר כך ילדה זהו מקנת כסף שנימול לשמונה לקח שפחה וולדה עמה זהו מקנת כסף שנימול לאחד לקח שפחה ונתעברה אצלו וילדה זהו יליד בית שנימול לח' רבי חמא אומר הטבילה ואחר כך ילדה זהו יליד בית שנימול לח' ילדה ואח"כ הטבילה זהו יליד בית הנימול לשמנה** (ב) תוס' ד"ה כגון שלקח זה וכו' הך רבותא ואמאי קאמר לקח שפחה וולדה עמה זו היא מקנת כסף שנימול לאחד אפילו לקח מעוברת נמי:

גליון הש"ס

גמ' שלקח זה שפחה וזה עוברה. עיין בשער המלך פי"ב מהל' (גלה) [נדליס ה"י וכקלות החושן סי' רט פעיף ג וכספר כתובה דדף יא בתד"ה (א"ה)] [מטילין]: **שם שמנת ימים בבהמה.** עי' מנחות דף לו ע"א תד"ה שומע אני:

רבינו חננאל

ומקשינן עלה וכל שאמו טמאה לידה נימול לשמונה ומי שאין אמו טמאה לידה אינו נימול לשמנה, והרי יוצא דופן שאין אמו טמאה לידה, דתניא וילדה עד שתלד ממקום הולד פרט ליוצא דופן, ר' שמעון אומר יוצא דופן הרי הוא כילוד וחייבין עליו קרבן ובלבד שהוא פטור מחמש סלעים. ואיתמר יוצא דופן ומי שיש לו ב' ערלות, רב הונא ורב חייא בר רב, חד אמר מחללין עליו את השבת וחד אמר אין מחללין עליו את השבת, עד כאן לא פליגי אלא להלל עליו את השבת אבל ודאי לשמונה מהלינן ליה. ופרקינן הא בהא תליא, האומר מחללין עליו את השבת סבר נימול לח' והאומר אין מחללין סבר אינו נימול לשמונה. ואמרינן דברי רבה כתנאי, זה התנא שאמר לקח שפחה ועוברה עמה נימול לח', פי' קנה שפחה גויה ועוברה, נמצא זה העובר מקנת כסף. וקודם שיטבלנה עודה בגיותה ילדתו כיון שיגיע ליום שמיני חייב למולו ואע"פ שילדתו בגיותה שאינה טמאה לידה, ואמר התנא זהו מקנת כסף הנימול [לשמונה] דלא כרבה. ורב אחא אמר ילדה כו'. קיי"ל דכולהו תנאי מא"י אינון לפיכך קרי להו רבי בר מתלת דוכתי, דאע"ג דתנאי אינון קרי להו רב, רב אבא בהאשה שנפלו לה נכסים, ורב אבא נמי בג' שאכלו כאחד ורב חמא בהדא דוכתא. ורב אחא אמר ילדה ואח"כ הטבילה מאחר שאין אמו טמאה לידה אינו נימול לשמונה אלא ליום אחד כרבה. וזהו שאמר רבה, לרב חמא דבעי טבילה, משכחת לה יליד בית נימול לשמונה, כגון שהטבילה ואח"כ ילדה, מקנת כסף נימול לשמונה כגון שלקח שפחה ועוברה עמה. וגם זו הטבילה ואח"כ ילדה, ומפני מה לא פירש בה טבילה, כיון שהפריש מקודם לזה בין הטבילה ואח"כ ילדה ובין ילדה ואח"כ הטבילה (מימי) [מן] לא שמעת לה. לקח שפחה ועוברה עמה זהו מקנת כסף שנימול לשמונה. לקח זה שפחה וזה עובר זהו יליד בית שנימול לאחד דברי הכל הוא. כי פליגי בילדה ואח"כ הטבילה ת"ק סבר גם זה יליד בית נימול לשמונה, ורב אחא סבר זה יליד בית נימול לאחד. ושאר השמועה פשוטה היא. **תניא** רשב"ג אומר כל ששהה באדם שלשים יום אינו נפל שנאמר ופדויו מבן חדש תפדה. שמונת ימים בבהמה אינו נפל שנאמר ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה. הא לא שהה ספק.

לה א מיי' פ"ג מהל' מילה הלכה יא טוש"ע יו"ד סי' שלא סעיף ה וי"ד סי' רסו סעיף י:

לו ב מיי' שם הלכה ז סמג עשין כז טוש"ע יו"ד סי' רסב סעיף ג וסימן רסו סעיף י:

לז ג ד מיי' שם הלכה ד ה סמג שם טוש"ע יו"ד סי' רסז סעיף ג:

לח ה מיי' שם הלכה יג ופ"ג מהל' יבום והלכה כב ופ"ב מהל' רוצח ושמירת נפש הלכה ו ופ"ג מהל' אבל הלכה ו סמג עשין נג ועשין דרבנן ב טוש"ע יו"ד סי' שמ סעיף ל וסי' שנג סעיף ד וסי' שנח סעיף ו וטוש"ע אה"ע סי' קט סעיף ד:

לט ו מיי' פ"ד מהל' מתנות אסורות הלכה ד (ופ"ג מהל' איסורי מזבח הלכה מ) סמג לאוין עב וקנג עשין קעח:

תורה אור השלם

1 וּפִדְיוֹ מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמֻשֶׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא: במדבר יח טז

2 שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיהוָה: ויקרא כב כז

מוסף רש"י

כל ששהה ל' יום באדם. משנולד מי שלשים יום (יבמות לו:) שחיה שלשים יום (שם פ:). **אינו נפל.** ואפילו לא כלו לו חדשי עיבור, דאמרינן לשבעה נגמרה לורתו ואשתכי עד שמיני (שם פ:) ופוטר אם אמו מן החליצה (שם לו:). **ספיקא הוי.** ומולגת ולא ממיימתם, ודוקא לי מספקא לן אי כלו לו חדשיו אי לא, אבל אי קיים לן דכלו לו חדשיו תנן במסכת נדה (מנ:) תינוק בן יומו פוטר מן היבום (יבמות לו:).

מוסף תוספות

א. והוי כלוקח שפחה שלא להטבילה דשמעתין. תוס' הרא"ש. ועי' מכמת שלמה, מהרש"א, ופפ"ת. ב. כגון שלקח זה שפחה וזה עובר דלא הוי דומיא דלכס. תוס' הרא"ש. ג. לקח שפחה וולדה עמה. תוס' הרא"ש. ד. כיון שהאם והעובר שניהם של ישראל הם. תוס' הרא"ש ועי' מהרש"א. ה. נימול לאחד. תוס' הרא"ש. ו. לר' חמא מקנת כסף נמול לאחד. תוס' הרא"ש.

רב נסים גאון

הניחא למאן דאמר קנין פירות [לאו] כקנין הגוף דמי, אלא למאן דאמר קנין פירות (לאו) כקנין הגוף דמי. ומחלוקת היה על זה בין ר' יוחנן ובין ריש לקיש, ותמצא מחלוקתם בהרבה מקומות מן התלמוד. במסכת גיטין בפרק השולח גט לאשתו [דף מז] איתמר המוכר שדהו לפירות ר' יוחנן אמר מביא וקורא ריש לקיש אמר מביא ואינו קורא, ר' יוחנן אמר מביא וקורא קנין פירות כקנין הגוף דמי, ריש לקיש אמר מביא ואינו קורא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי. ובבא בתרא בפרק יש נוחלין [קלו] מכר הבן בחיי האב וכו'. ובמס' יבמות בפרק החולץ [לו] כמו כן. וזאת אחת מג' הלכות כריש לקיש כמו שאמר רבא הלכתא כריש לקיש בהני תלת חדא הא, אבל בכל מקום שיש מחלוקת בין ר' יוחנן וריש לקיש הלכה כר' יוחנן לבד מהני תלת.

(א) [יבמות עב.], (ב) [מגילה ו: מיל יח: תמורה יח.], (ג) ר"מ מ"ז, (ד) כ"ק פח: ל. כ"מ מ' ט. כ"כ כ. קלו: קלו. יבמו' לו: [גיטין מז: מח. ערכין כו:], (ה) [יבמות שם ודף פ:] נדה מד: [תוספ' פנ"ז], (ו) [עי' רש"י יבמות עב. ד"ה שמי עלוות], (ז) [ויקרא יב], (ח) [לעיל קלב.], (ט) [פרשת לך לך סימן טז],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ה"ג הא מילתא וכו' כילד לקח שפחה מעוברת ואח"כ וכו' שנימול לשמונה כגון שלקח שפחה מעוברת והטבילה ואח"כ ילדה: (ב) תוס' ד"ה כגון שלקח זה וכו' הך רבותא ואמאי קאמר לקח שפחה וולדה עמה זו היא מקנת כסף שנימול לאחד אפילו לקח מעוכלת נמי:

מימהל היכי מהלינן. סוס קטן ביום השמיני בשבת דילמא נפל הוא ולא חזי למול ועושה חבורה אלא לשם מצוה: **אם חי הוא.** כלומר אם כלו לו חדשיו שפיר קא מהיל: **מחתך בבשר.** שחוטה הוא ולא חבורה היא: **לא נגרסה.** הא דקתני אין מחללין אלא לענין מכשירי מילה לרבי אליעזר דאמר דחו שבת ה"מ דקיים ליה בגויה שכלו לו חדשיו שעברו [9]ט' חדשים משششמה עד שילדתו ולא שמשה כל ימי עיבורה אבל ספק אין מכשיריו דוחין דילמא לאו בר מימהל הוא ומחלל שבת בעשותו פחמים וברזל: **רפנאי.** נפל גמור אם חשוב כמת כדקאמר רב אדא בר אהבה דאינו אלא מחתך בבשר או לא והויא חבורה: **נאכלה להביא בן ח'.** דכוליה קרא דריש ליה בתורת כהנים מן הבהמה מקצת בהמה מטמאה ומקצת אינה מטמאה פרט לטרפה ששחטה ומדממעיט טרפה ששחטה מכלל דבטהורה קאי אשר היא לכם להביא בהמה טמאה לפי שפרשה ראשונה דכתיב בה[1] לכל הבהמה אשר היא מפרסת פרסה ואינה מעלת גרה וגו' מוקי לה התם באבר מן החי הכתוב מדבר ופרשה זו במתה ודאי נאכלה להביא בן ח' חדשים שאף שחיטתו מיתה ומטמאה: **מר סבר חי הוא.** לפיכך שחיטתו מטהרתו: **לענין אכילה.** אי מותר באכילה בשחיטתו אם לאו: **טרפה.** שחיטתה מטהרתה מלטמא כדפרישית: **היתה לה שעת הכושר.** לישחט וליטהר קודם שנטרפה: **מי פליגי.** למישרי ולד של בהמה בתוך ח' ימים: **שוחטים אותו ביו"ט.** ואינו מוקלה שהרי בין השמשות נמי היה מוכן לגבד אמו. מיהו שמעינן מינה דמותר לבו ביום: **ושוין.** רבי יהודה ורבי שמעון שנחלקו ברואין מומין ביו"ט במסכת בילה[2] שאם נולד היום הוא ומומו עמו שהוא מן המוכן ומותר לבקר מומו ביו"ט ולא דמי כמתקן ביו"ט ולא איתחזק באיסורא ומוקמינן לה התם כגון דיתבי דייני התם ורואהו בשעת לידה מיד: **נפל מן הגג או אכלו ארי.** שמת מחמת מיתה הנאה לו בתוך ל' ממקום אחר דברי הכל בחזקת כלו לו חדשיו קאי דאי לאו הך מיתה לא הוה מת הילכך חי הוא ובאדם הוי ולד ופוטר את אמו מן החלילה וגבי בהמה נמי סתם ולד בהמה שחטו בתוך ח' מותר באכילה דלא חזינא ביה ריעותא ורוב היולדות אינן מפילות[3]: **שפיקה.** [4]ביילי"ר בלע"ז כלומר לאחר לידתו לא ראו בו אלא חיות מעט שפיקה ומת וגבי אדם קאי: ה"ג **ועכדו**[5] **עגלא פילאה בימאא דשבעה: איפרחיפו.** מלשוחטו עד אורתא שהוא ליל שמיני: **הוה אכלינן מיניה.** דמקלת היום ככולו דכתיב (ויקרא כב) והיה שבעת ימים תחת אמו הא לילה חזי ומיהו מיום השמיני הוא דילה דאורתא לאו בת הקרבה היא דכתיב (שם ז) ביום צוותו להקריב אבל מכלל נפל נפקי ליה וחזי לאקדושי כדאמרינן בזבחים (דף יב.) [6]לילה לקדושה יום להרצאה והלכך לענין חולין חזי מאורתא למישחטיה ומיכל. אלמא מאן דס"ל כרשב"ג פליג במיתה הנאה לו ממקום אחר ואמר ספיקא הוא: **שביב בגו אלפין.** לילדתו: [7]**לוורוניפא.** מטעמים שמאכילין את האבל: **קא בעיא למיכל.** לכך אתה מתאבל חנם: **איפרע מילתא.** אבילות: **בגו אלפין יומין.** לילדת הולד: **מה הולד** [8]**בתוך** ל'. לילדתו ולא היה לאביו בן אלא הוא [9]וולד לאחר מיתת אביו ועל ידו היו פוטרין אמו מן החלילה אם היה בר קיימא: **ועמדה ונתקדשה.** לאחר זמן לפי שסבורה שאינה זקוקה ליבם: אם

מימהל היכי מהלינן ליה אמר רב אדא בר אהבה [1]מלין אותו ממה נפשך אם חי הוא שפיר קא מהיל ואם לאו מחתך בבשר הוא ואלא הא דתניא ספק בן ז' ספק בן ח' אין מחללין עליו את השבת אמאי נימהליה ממה נפשך אם חי הוא שפיר קא מהיל [2]ואם לאו מחתך בבשר הוא אמר מר בריה דרבינא אנא ורב נחומי בר זכריה תרגימנא מימהיל הכי נמי מהלינן ליה לא נצרכה אלא למכשירי מילה [3]ואליבא דרבי אליעזר אמר אביי כתנאי [1]וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה להביא [2]בן שמנה שאין שחיטתו מטהרתו רבי יוסי ברבי יהודה ור' אלעזר בר"ש אומרים שחיטתו מטהרתו מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר חי הוא ומ"ם מת הוא אמר רבא אי הכי אדמיפלגי לענין טומאה וטהרה ליפלגי לענין אכילה אלא דכולי עלמא מת הוא ורבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון סברי כטרפה טרפה לאו [3]אף על גב דמתה היא שחיטתה מטהרתה הכא נמי לא שנא ורבנן לא דמי לטרפה טרפה היתה לה שעת הכושר האי לא היתה לה שעת הכושר וכ"ת טרפה מבטן מאי איכא למימר התם יש במינה שחיטה [4]דהכא אין במינה שחיטה איבעיא להו מי פליגי רבנן עליה דרבן שמעון בן גמליאל או לא אם תמצי לומר פליגי הלכה כמותו או אין הלכה כמותו ת"ש [5]העגל שנולד ביום טוב שוחטין אותו בי"ט הכא במאי עסקינן [6]דקים ליה בגוויה שכלו לו חדשיו ת"ש [7]ושוין [8]שאם נולד הוא ומומו עמו שזה מן המוכן ה"נ שכלו לו חדשיו ת"ש דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן שמעון בן גמליאל [9]הלכה מכלל דפליגי ש"מ אמר אביי [10]נפל מן הגג או אכלו ארי דברי הכל חי הוא כי פליגי שפיהק ומת מר סבר חי הוא ומר סבר מת הוא למאי נפקא מיניה [11]לפטור מן הייבום נפל מן הגג או אכלו ארי דברי הכל חי הוא והא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע איקלעו לבי בריה דרב אידי בר אבין ועביד להו עיגלא תילתא ביממא דשבעה ואמרי ליה [12]אי איתרחיתו ליה עד לאורתא הוה אכלינן מיניה השתא לא אכלינן מיניה אלא כשפיהק ומת דברי הכל מת הוא כי פליגי בנפל מן הגג ואכלו ארי מר סבר מת הוא ומר סבר חי הוא ברייה דרב דימי בר יוסף אתיליד ליה ההוא ינוקא בגו תלתין יומין שכיב יתיב קמתאביל עילויה אמר ליה אבוה צוורוניתא קבעית למיכל אמר ליה [13]קים לי ביה שכלו לו חדשיו רב אשי איקלע בי רב כהנא איתרע ביה מילתא בגו תלתין יומין חזייה דיתיב וקא מתאבל עילויה אמר ליה לא סבר ליה מר להא דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן שמעון בן גמליאל אמר ליה קים לי בגוויה שכלו לו חדשיו [14]איתמר מת[15] בתוך שלשים ועמדה ונתקדשה אמר רבינא משמיה דרבא אם

גסה טהורה, על דעת כמו שאמרו בפרק א' ממסכת בכורות (דף ח) בבהמה גסה יולדת לט' חדשים, ומה שתלד בהמה גסה טהורה בחודש ח' הרי הוא כמת ולא תועיל בו השחיטה להוציאו מידי נבילה לענין הטומאה כמו שמועלת בטריפה. מכאן הראיה שהקדמנו ממה שאמרו ויש מן הבהמה שאינה מטמאה פרט לטריפה ששחטה ותמצא כמותה בשחיטת חולין (שב) בפרק בהמה המקשה לילד.

ביה ואמר אלא שפיהק ומת דברי הכל מת הוא, כי פליגי בנפל מן הגג או אכלוה אריה. **ושמעינן** מהאי מעשה דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע שאם נשחט קודם ח' ימים אסור באכילה, ואינו מותר לאוכלה אלא מלילי ח' והלאה (לקרבן). הלכך לילי שמיני מותר באכילה, ולקרבן פסול ואין כשר לקרבן אלא מיום השמיני והלאה. **וזה** שאמר אביי וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה להביא בן שמונת ימים שאין שחיטתו מטהרתו, ר' יוסי בר' יהודה ור' אלעזר בר' שמעון אומרים שחיטתו מטהרתו, ברייתא זו שנויה בתורת כהנים. **לשמונה** חדשים חלוקתם, דתני בהדיא במתניתא דבי ר' חייא ודבי ר' אושעיא איזהו בן ח' כל שלא יצאו לו חדשיו, ר' אומר סימנים ניכרין בו שערו וצפרניו שלא גמרו. וכדרך שבן שמנה חדשים באדם נפל, כך בן ח' בבהמה גסה וכן ד' בדקה נפל, רשב"ג אומר כל ששהה באדם ל' יום אינו נפל וכו'. **והלכתא** כת"ק דאמר בן שמנה אין שחיטתו מטהרתו, אלא אמרינן מת היה ונבילה היא ומטמאה שאין שחיטה מועלת בנבילה, דתנינן מתניתין סתמא כוותיה בפרק בהמה המקשה לילד, ופירשנוהו שם מי יש במינו שחיטה מי אין במינו שחיטה בן ח' חי אין שחיטתו מטהרתו לפי שאין למינו שחיטה. **וסוגיא** דשמעתא שאין שחיטתו מטהרתו בפחות משמנה ימים אלא בדמוחזק לן שכלו חדשיו, כגון שהיתה בהמה קשורה לו בביתו ט' חדשים לגסה (וארבע) [וה'] לדקה ולדה, וברי לן שלא עלה [עליה] זכר בביתו. **וזה** ששנינו במשנתינו סתם תינוק בן יום אחד מיטמא בזיבה, ומיטמא בנגעים ומיטמא בטמא מת, וזוקק ליבום ופוטר מן היבום, ומאכיל בתרומה ופוסל התרומה, ונוחל ומנחיל, וההורגו חייב, והרי הוא לאביו ולאמו ולכל קרוביו כחתן שלם, ואמרינן בגמרא למאי הילכתא אמר רב פפא לענייני אבלות. לימא מתניתין דלא כרשב"ג דתניא רשב"ג אומר כל ששהה באדם ל' יום אינו נפל, הא לא שהה ספיקא הוי. ומפרקינן דקים ליה בביה שכלו לו חדשיו. ודין כל השנוים במשנה זו דינם אחד במוחזק לן ביה שכלו לו חדשיו. ומיהא הוו (מיתא) [מתאבלין] באלי בריה דרב דימי בריה דרב יוסף ורב כהנא בינוקא דשכיב בגו תלתין יומין דהוו מוחזקין שכלו לו חדשיו. **איתמר מת בתוך שלשים ועמדה ונתקדשה.** אמר רבינא משמיה דרבא

מסורת הש"ס

א) [לעיל קנ.], ב) חולין נא: ביצה ו:, ג) חולין שם ביצה כו:, ד) [לעיל קו: וש"נ], ה) יבמות לו:, ו) [עי' תוס' כתובות מט. ד"ה מת ומות] יבמות לו: ד"ה מת וכו' שכתבו דרש"י דהכא גורס כפוף שנשים, ז) [ויקרא יא], ח) [דף כו:], ט) [יבמות לו.], י) [במו"ק כ: גרס רש"י לילוניים] ופי' שעדת אבל כמו גיר הערוך שהביא תוס' הכא ד"ה לוחלוניים], כ) [צ"ל בסוף ע"פ עדות' של תוס' יבמות וכתובות], ל) [צ"ל וחי לאחר מיתת אביו], מ) [צ"ל מדקתני כל ששהה הא מני אם שהה כדרבי עבדין], נ) [וי"ל דאי לאו הכי מה נא רשב"ג להוסיף על מילתא דרבי], ס) [ערך לד ג].

תורה אור השלם

1 וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאָכְלָה הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעָרֶב:
ויקרא יא לט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ה"ג ועביד להו עגלא תלמא: (ב) תוס' ד"ה מימהל וכו' בגן שמונה ודאי דוקא אלא: (ג) בא"ד ופריך אלא הא דעבד: (ד) בא"ד הוה ליה למיתני הלכה כרבי וכרשב"ג דליכא: (ה) בא"ד אין צריך לדקדק מכל כמו שהוכיח ר"י דבלאו הכי יש להוכיח דבסתם ולדות אייתי הס"ד:

גליון הש"ס

גמ' ואם לאו מחתך בבשר הוא. עי' מ"א סי' תקכו ס"ק יא, ועי' כיומא לאמי פי"ז דיבמות הלכה ז: שם הכא אין במינה שחיטה. עי' חולין עד ע"א תד"ה נפקא ליה: רש"י ד"ה לא נצרכה. מ' חדשים משמשמה. עי' תב"ש סי' טו ס"ק טז: ד"ה שפיהק ביילי"ר בלע"ז. עי' נדה סג ע"א תד"ה מפסקת: ד"ה הוה אבלינן מיניה וכו' לילה לקדושה. ועי' בתוס' שם זמיס יב ע"א ד"ה יום וכ"ל:

לעזי רש"י

ביילי"ר [בדיילי"ר]. לפחק.

רבינו חננאל

וזה שאנו מלין כל קטן בן ח', הלא אמר רשב"ג קודם ל' יום ספק נפל הוא (ואין) [ואין] מחללין עליו את השבת ומלין אן[ו]תו בן ח' ימים, שמא נפל הוא. **ופרקינן** מלין אותו ממה נפשך, אי חי הוא שפיר קא מהיל, ואי נפל הוא מחתך בבשר הוא ולא מלאכה היא. **ומקשינן** אלא הא דתניא ספק בן ז' או בן ח' אין מחללין עליו את השבת אמאי נימהליה ממ"נ. ופרקינן מימהל ה"ג דמהלינן ליה, לא נצרכה אלא למכשירי מילה ואליבא דר' אליעזר. ולית הלכתא הכי דשינוייא היא ואשינוייא לא סמכינן. (**ואם** יש להקשות עוד, אי הכי אם המילה חיתוך בשר היא ואינה מלאכה, אפילו מילה שלא בזמנה יהא נימול בשבת מחתך בבשר הוא. ופירקו כי מילה בחי מלאכה היא כי מתקן הוא, כי כיון שחותך הערלה מתקנו לאכול תרומה ולשחוט עליו אביו את הפסח). **לאכלה להביא בן ח' שאין שחיטתו מטהרתו.** פי' זו בהמה גסה טהורה שיולדת לט' חדשים היא. **ומיבעיא** לן רשב"ג פליגי רבנן עליה אי לא. ופשטינן דפליגי רבנן עליה דהלכתא כוותיה, דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרשב"ג, ואי לאו דפליגי הלכה למה. **אמר אביי נפל מן הגג ואכלו אריה דברי הכל כמו חי הוא, כי פליגי שפיהק ומת.** ומקשינן עליה מדרב פפא ורב הונא בריה דר' יהושע דאיקלעו לבי בריה דרב אידי בר אבין ועבד להו עיגלא תלתא ביומא דשבעא, ואמרי[ן] ליה אי איחרתו עד לאורתא הוה אכלינן מיניה, והרי זה נשחט ולא אכלו ממנו שאמרו כיון שלא שהה ח' ימים כנפל חשוב ואין שחיטתו מתירתו באכילה. והדר

מ א מיי' פ"ל מהל' מילה הלכה יד סמג עשין כח טוש"ע י"ד סי' רסו סעיף יא בהג"ה:
מא ב ג ד מיי' פ"ב מהל' שאר אבות הטומאות הלכה ו:
מב ה ו מיי' פ"ב מהל' יום טוב הלכה ג סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תלח סעיף ה:
מג ז מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ט:
מד ח ט מיי' פ"ל מהל' יבום הלכה ה סמג עשין כ טוש"ע אה"ע סי' קנו סעיף ד:
מה י מיי' פ"ד מהל' מאכלות אסורות הלכה ד סמג לאוין עה וקלג טוש"ע י"ד סי' טו סעיף ב:
מו כ מיי' פ"ל מהל' אבלות הלכה ז סמג עשין מד"ס ב טוש"ע י"ד סי' שעד סעיף ח [בכי"ף כאן ובפ"ג דמו"ק דף לב: וכן בל"ש כאן והתם סי' לג]:

מוסף רש"י

ושוין. תנאי דפליגי במס' ביצה (כו:) גבי בכור שעולה בו מום ביו"ט, ושוין דאפילו האוסר בעולה בו ביום משום דמוקצה היה בין השמשות מתמת איסור קדשים בתוך, אבל אם עולה היום ומומו עמו מוכן הוא, שלא נאסר מעולם, דהא במעי אמו היה מוכן אבל אמו ומותר, דבכור אינו קדום עד שיולד, וכשנולד הרי מומו עמו ולאו לישחט בתוך (חולין נא:). **מת** בתוך שלשים. בן הימה ומתקדשה לשוק בתוקת שפטורה משום בנה (יבמות לו:).

מוסף תוספות

א. דמנ"ל דמהלינן לי'. תוס' הל"ש. ב. איירי. תוס' הל"ש. דלרשב"ג היכא דלא שהה חשבינן לי' ספקא ולרבנן חשבינן לי' בר קיימא. תוס' יבמות פ: ד"ה כיון. ג. רשב"ג אומר. תוס' הל"ש. ד. ל' יום. תוס' הל"ש. ה. הגי' בגמ' שם ומתוס' הל"ש ומ"ן ומ' הר"ן כאן: 'כרבים'. ו. דחשיב קיימא לרשב"ג. תוס' יבמות פ: ד"ה כיון. [ז]רשב"ג מיקל. ויטב"ל. ז. כמו רבי ורבנן בני פלוגתייה. תוס' הל"ש. ח. ולדות. תוס' הל"ש. ט. דאי לא איירי רשב"ג אלא בבן ח' ודאי דאיירו בהו רבי ורבנן הו"ל למימר 'אם שהה'. תוס' הל"ש. י. דפליגי רבנן עליה דרשב"ג דמיקל, ולא בעינן למפשט משמואל. ויטב"ל. יא. בר פלוגתייהו דרבנן. תוס' הל"ש. יב. מדפסק כרשב"ג ולא כרבי. תוס' הל"ש. דאם לא בא להוסיף רשב"ג סתם ולדות מה בא להוסיף על רבי. תוס' יבמות פ: ד"ה כיון.

רב נסים גאון

אמר אביי כתנאי לאכלה להביא בן ח' שאין שחיטתו מטהרתו. עיקר דבר זה שנוי בתורת כהנים [ויקרא יא] וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה, וכי ימות הרי זו מיתה ודאי, מן הבהמה יש מן הבהמה מטמאה ויש מן הבהמה שאין מטמאה, פרט לטריפה ששחטה. ונתבאר לנו בזה הכתוב בהמה [טרפה] ששחטה אינה מטמאה. ונשאו ונתנו בדבר זה הרבה ואמרו באמצע הדברים, בן ח' יוכיח שיש למינו שחיטה ואין שחיטתו מטהרתו. ולאחר כן אמרו לאכלה להביא בן ח' שאין שחיטתו מטהרתו, כלומר בן ח' חדשים בבהמה